

Evropská nadace
pro zlepšení životních
a pracovních podmínek

Druhý průzkum kvality života v Evropě – první poznatky

> souhrn <

„Jak lze co nejlépe zvyšovat sociální blahobyt všech evropských občanů v globalizujícím se světě? ... Závazky veřejné politiky, jako například „Růst a zaměstnanost“, Lisabonská strategie či úsilí o dosažení větší konkurenceschopnosti, nejsou cíli samy o sobě, ale prostředkem k dosažení blahobytu evropských občanů.“

Hodnocení sociální reality – Výbor poradců pro evropskou politiku – konzultační dokument, 2007

Souvislosti

Průzkum kvality života v Evropě (EQLS z angl. European Quality of Life Survey) představuje jedinečný pokus prozkoumat kvalitu života v širokém spektru zemí. Jedná se o významný zdroj informací, který upozorňuje na sociální, ekonomické a politické výzvy, kterým čelí EU po dvou nedávných kolech rozšíření. Průzkum podává jedinečný obraz sociální situace v rozšířené Unii, obraz, který zahrnuje jak objektivní, tak i subjektivní prvky.

„Kvalita života“ jednoznačně zahrnuje velmi široké oblasti zájmu jednotlivých politik, přičemž se zvláště soustředí na potřebu zmapovat a pochopit rozdílnosti vyplývající z věku, pohlaví, zdravotního stavu, příjmu, zařazení do sociální třídy a dále odlišnosti mezi jednotlivými regiony. Pracovní program Evropské nadace Eurofound také zdůrazňuje potřebu vytvořit spojitost mezi posuzováním kvality života na jedné straně, a měnící se povahou zaměstnání, rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem, sociální soudržností a modernizací sociální ochrany a sociálního zabezpečení na druhé straně.

Přístup Evropské nadace Eurofound se proto soustředí na kvalitu života v širším slova smyslu spíše než zúžené na životní podmínky. Eurofound vnímá kvalitu života primárně v rozsahu, v jakém mohou jednotlivci dosahovat svých ambicí. Průzkum byl sestaven tak, aby sloužil jako nástroj, který má jak zaznamenat, tak analyzovat sociální situaci v Evropě, a potažmo jako zdroj informací v rámci debat o sociální politice, se zaměřením například na měnící se strukturu rodiny, sociální vyloučení a demografický problém.

Hlavní výsledky druhého průzkumu kvality života v Evropě budou publikovány na jaře 2009, poté bude následovat celá řada podrobnějších zpráv týkajících se klíčových politických témat.

Klíčové závěry

Zvyšování úrovně blahobytu obyvatel Evropy je primárním cílem politik EU a v evropských zemích se na plnění tohoto cíle zaměřuje široký okruh institucí a služeb. Tyto ekonomické a sociální ochranné systémy podléhají průběžným přirozeným změnám, aby vyhověli novým potřebám, přičemž je jasné, že mezi členskými státy EU existují v současné době nejen určité podobnosti, ale rovněž značné rozdíly. Například Malta a Slovinsko vykazují určité stejné charakteristiky jako země západní Evropy, zatímco názory a zkušenosti občanů některých středomořských členských států - Řecka, Itálie a Portugalska - se často spíše podobají názorům občanů z některých nových členských zemí než například občanů ze severovýchodních zemí.

Tyto odchylky týkající se spokojenosti se životem a přístupů k budoucnosti – v rámci jednotlivých zemí i mezi nimi – podtrhují významné nerovnosti v životních podmínkách a v každodenním životě. Zejména v bývalých socialistických zemích se úroveň blahobytu významně liší mezi různými sociálními a demografickými skupinami: existují zřetelná znevýhodnění u skupin s nízkými příjmy, přičemž méně spokojeni se svou situací se zdají být starší lidé.

Kvalita života odráží nejen ty okolnosti, které jsou v určitém vztahu k ostatním; v rámci výzkumu EQLS bylo zaznamenáno mnoho příkladů specifické deprivace a znevýhodnění – například nedostatek vhodných umývacích a toaletních zařízení v určitých částech některých zemí. Vlastnictví nemovitostí není samo o sobě zárukou určitého standardu, což dokazuje i skutečnost, že v některých nových členských státech s vysokou mírou vlastnictví nemovitostí je značný počet těchto nemovitostí ve stavu, kdy vyžadují údržbu či opravu.

Bez ohledu na materiální potíže stojí za povšimnutí, že ve všech zemích hraje rodina ústřední roli jednak jako základní prostředek sociální integrace, a jednak jako zdroj spokojenosti v každodenním životě. Je také důležité vzít na vědomí, jak často lidé zmiňují problém sladění povinností v rámci rodiny s požadavky v zaměstnání. V tomto směru se však otevírají možnosti pro vývoj nových zaměstnavatelských politik na pracovišti a nových služeb poskytovaných na místní úrovni.

Spokojenost s rodinným a osobním životem je obecně vyšší než spokojenost se základními veřejnými službami. Značná část dotazovaných uvádí problémy s přístupností zdravotnických služeb a vyjadřuje znepokojení nad kvalitou zdravotnických a pečovatelských služeb. V souvislosti se stárnutím populace v Evropě – a obzvláště s ohledem na vysokou míru špatného zdravotního stavu a invalidity, kterou uvádějí starší osoby v nových členských státech – se jedná o závažný problém.

Kvalita společnosti, jak místní úrovni, tak i obecně vzato, je základním prvkem kvality života. Pokud jde o sociální důvěru a vnímání sociálního napětí, výsledky EQLS zdůrazňují naléhavou potřebu zabývat se tématy sociálních vztahů a

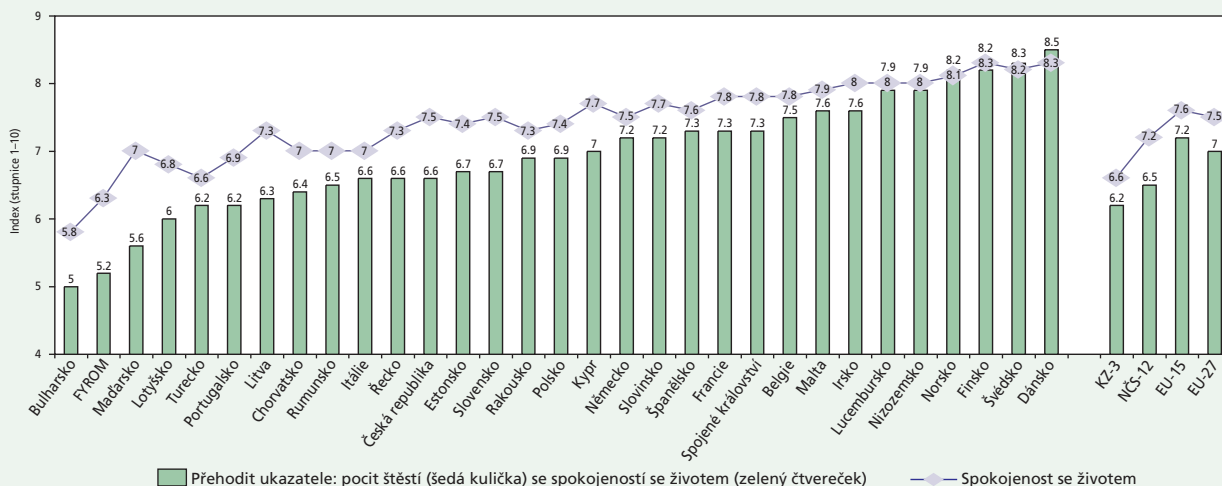
sociální soudržnosti. Sociální změny jsou zpravidla pomalé a obtížné, avšak čelí rostoucím problémům v době ekonomických zvrátů a rostoucího rizika sociálního vyloučení.

Spokojenost se životem

Evropané jsou většinou ve svém životě spokojeni a šťastní. Na stupnici od jedné do deseti je průměr EU-27 na stupni 7 u spokojenosti se životem a 7,5 u pocitu štěstí. Nicméně jak úroveň spokojenosti se životem, tak i úroveň pocitu štěstí se podstatně liší napříč zeměmi. Úroveň pocitu štěstí je vyšší než úroveň spokojenosti se životem. Rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi je zvláště velký u kandidátských zemí KZ-3 s nízkým příjmem a u nových členských států NČS-12. Tato skutečnost upozorňuje na různou povahu ukazatelů: štěstí je založeno více na pocitech a je méně ovlivněno životní úrovní, zatímco ukazatel spokojenosti se životem je více ovlivněn sociálně ekonomickými okolnostmi.

Rozdíly ve spokojenosti se životem jsou konzistentně zaznamenávány mezi jednotlivými sociálními a ekonomickými skupinami v rámci jednotlivých zemí.

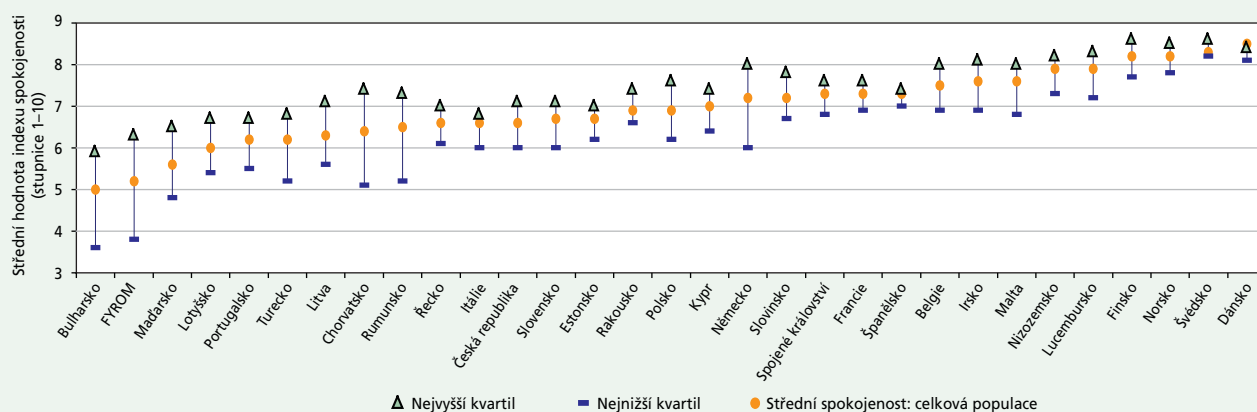
Obrázek 1: Index spokojenosti se životem a pocitu štěstí, podle země

Otázka 29: Jak byste hodnotil(a) při zohlednění všech skutečností svou spokojenost se svým stávajícím životem? Stupnice od 1 („velmi nespokojený(á)“) do 10 („velmi spokojený(á)“). Otázka 42: Jak byste hodnotil(a) při zohlednění všech skutečností svůj pocit štěstí na stupnici od 1 do 10, kde [1] znamená, že jste „velmi nešťastný(á)“ a [10] znamená, že jste „velmi šťastný(á)“.

Zdroj: EQLS 2007 pro všechny hodnoty v tomto přehledu.

Obrázek 2: Střední hodnota spokojenosti se životem, podle příjmového kvartilu

Otázka 29: Jak byste hodnotil(a) při zohlednění všech skutečností svou spokojenost se svým stávajícím životem? Stupnice od 1 („velmi nespokojený(á)“) do 10 („velmi spokojený(á)“).

Z výzkumu vyplývá několik obecných poznatků.

- V souladu s očekáváními jsou lidé s vyšším příjmem, v dobrém zdravotním stavu, s dobře placeným zaměstnáním a s vyšší úrovní vzdělání spokojenější, šťastnější a mají více pocit naplnění.
- Osoby, které žijí s partnerem a dětmi, rovněž udávají vyšší úroveň spokojenosti.
- Tyto rozdíly jsou mnohem výraznější v NČS-12. V těchto státech hraje významnější roli rovněž věk respondentů, přičemž mnohem větší spokojenost vykazují mladí lidé. To může být důsledkem politických a sociálních změn v mnohých NČS-12, které přinesly více příležitostí pro mladé občany než pro starší generaci.

Optimismus

Při dotazech na budoucnost 55 % občanů EU uvedlo, že jsou optimisty, přičemž bylo zaznamenáno velmi málo rozdílů mezi celkovými průměrnými hodnotami za dvě skupiny zemí – původní členské země EU-15 (EU-15) a NČS-12. Nicméně rozdíly mezi jednotlivými zeměmi EU a mezi jednotlivými zeměmi uvnitř těchto skupin jsou značné.

- Ve všech čtyřech severovýchodních státech (které vykázaly nejvyšší míru optimismu) více než tři čtvrtiny respondentů uvedlo, že hledí do budoucnosti s optimismem.
- V dalších 20 zemích polovina či více než polovina respondentů uvedla, že má pozitivní očekávání do budoucnosti, včetně některých NČS-12, které se v rámci tohoto ukazatele umístily velmi vysoko – Polsko, Slovinsko, Malta a Estonsko. Navíc do této skupiny patří všechny tři země ze skupiny KZ-3.
- Ve třech zemích EU-15 (Francie, Itálie a Portugalsko) byla v očekávání budoucnosti optimistická méně než polovina respondentů. Totéž platí pro čtyři země ze skupiny NČS-12 – Českou republiku, Bulharsko, Maďarsko a Slovensko. Maďarsko má nejnižší podíl optimistů mezi všemi 31

zeměmi – za pesimisty, spíše než za optimisty, se označilo více respondentů.

Subjektivní pocit životní pohody (blahobytu)

Celkový subjektivní pocit blahobytu je měřen pomocí spokojenosti, pocitu štěstí a pocitu naplnění života.

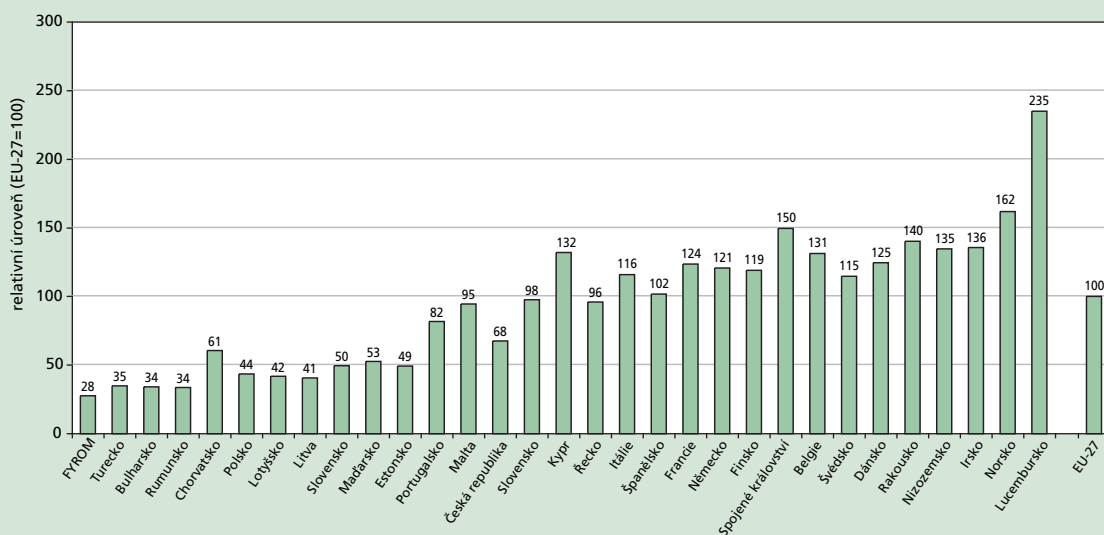
- Ve většině NČS-12 a KZ-3 je ve srovnání se zeměmi EU-15 zaznamenána nižší úroveň pocitu blahobytu.
- Ve skupině zemí EU-15 se vyskytují velké odchylky. Severské země uvádějí nejvyšší stupeň spokojenosti, pocitu štěstí a naplnění života, zatímco Řecko, Itálie a Portugalsko jsou blíže úrovním v NČS-12.
- Avšak ani NČS-12 nejsou homogenní skupinou: Bulharsko, Maďarsko, Lotyšsko a Litva vykazují výjimečně nízké úrovně pocitu blahobytu, zatímco Slovinsko a Malta vykazují úroveň srovnatelnou s úrovní v EU-15.

Příjem a deprivace

Klíčovým prvkem kvality života lidí je jejich životní úroveň posuzovaná pomocí příjmu domácnosti. Měřeno tímto ukazatelem jsou rozdíly mezi evropskými zeměmi značné: v rámci zemí EU-27 vykazuje Bulharsko a Rumunsko skoro tak nízký příjem na domácnost, jaký vykazuje kandidátská země Bývalá jugoslávská republika Makedonie (dále jen FYROM z angl. Former Yugoslav Republic of Macedonia). Nejbohatší členské státy EU patří do skupiny zemí EU-15, které se s výjimkou Řecka a Portugalska všechny pohybují nad průměrem EU. Příjem domácnosti ve FYROM je menší než třetina průměru EU. Naopak průměrný příjem domácnosti v Lucembursku je více než dvojnásobkem průměru EU.

Rozdíly v rámci jednotlivých zemí jsou rovněž značné. FYROM a Turecko vykazují nejvyšší nerovnosti v příjmu: příjem nejbohatších 20 % populace v obou těchto zemích je asi desetinásobkem příjmu nejchudších 20 % populace. V rámci EU je zemí s největšími rozdíly Lotyšsko, přičemž nejbohatší

Obrázek 3: Střední hodnota ekvivalizovaného příjmu domácností podle země – relativní úroveň v roce 2006 (EU-27=100)

Čistý ekvivalizovaný příjem domácnosti vyjádřený ve standardu kupní síly (PPS) (Eurostat 2006 a EQLS 2007*)

Poznámky: Použití ekvivalizovaného příjmu umožňuje srovnání domácností různých velikostí a složení.

obyvatelé Lotyšska vydělají asi osminásobek toho, co vydělávají ti nejchudší. Na druhé straně škály se nachází Dánsko, Slovinsko, Bulharsko a Švédsko, kde jsou příjmy více vyrovnané. Nejbohatší občané těchto zemí vydělávají pouze kolem čtyřnásobku toho, co ti nejchudší.

Překvapením není zjištění, že nezaměstnaní občané mají mnohem nižší příjem než ti, kteří mají placenou práci – v průměru činí ekvivalizovaný příjem domácnosti bez práce asi polovinu toho, co vydělá domácnost, jejíž členové mají zaměstnání. Jak navíc potvrzují další statistiky EU, ženy, lidé s nižším stupněm vzdělání, se špatným zdravím nebo ovdovělí či rozvedení mají rovněž nižší příjem domácnosti.

Základní potřeby v domácnosti a deprivace

EQLS nabízí řadu nepeněžních ukazatelů životní úrovně a materiálních podmínek. Občané byli dotázáni, zdali postrádají některou z celkem šesti daných položek z toho důvodu, že si ji nemohou dovolit¹. Při použití tohoto měřítka jsou patrné zásadní rozdíly mezi jednotlivými evropskými zeměmi i v rámci konkrétních zemí. V některých nejchudších zemích ze skupiny KZ-3 a NČS-12 trpí osoby s vyšší úrovní příjmů stále větším nedostatkem (deprivací) než chudší občané v některých zemích EU-15. Například v Turecku, FYROM a Bulharsku vykazují nejbohatší občané větší deprivaci než ti nejchudší v Nizozemsku, Švédsku a Lucembursku.

Neuroodost v ukazateli deprivace se rovněž podstatně liší v rámci jednotlivých zemí: v Rumunsku nejchudším občanům chybí v průměru čtyři ze základních položek, zatímco nejbohatší postrádají jenom jednu. Naopak rozdíly ve Švédsku a Dánsku téměř neexistují; je to proto, že tam velmi málo lidí má zkušenost s jakýmkoli vícenásobným nedostatkem. Podíl osob, které si nemohou dovolit pět nebo šest základních potřeb, je pětkrát vyšší v NČS-12 než v zemích EU-15. Země EU-15 jsou obecně charakterizovány mnohem větší rovností než jejich sousedé ze skupiny NČS-12 a kandidátské země, avšak rozdíly v Řecku a Portugalsku více připomínají situaci v NČS-12.

Nedostatečný příjem - asi jen problém v zobrazení

Domácnosti se mohou snažit čelit nedostatečným příjmům několika způsoby: produkcí potravin pro svou vlastní potřebu, bydlením ve vícegeneračních domácnostech s cílem sdílet náklady nebo využitím podpory přátel nebo rodiny mimo domov. Všechny tyto přístupy jsou běžnější v chudších zemích. Například přibližně polovina všech domácností v zemích NČS-12 a KZ-3 (s výjimkou Malty a Kypru) pěstuje nějaké vlastní potraviny. Naproti tomu v Rakousku, Belgii a Německu tak činí pouze přibližně jedna domácnost z pěti. Okolo 27 % domácností v Rumunsku a 25 % v Litvě využívá pomoci osob mimo domácnost, ať již ve formě finanční podpory nebo potravin, zatímco v EU-15 takovéto pomoci využívá jen 9 % domácností. V Chorvatsku celkem 21 % a ve FYROM celkem 30 % z nejchudších domácností žije v podmínkách soužití tří generací.

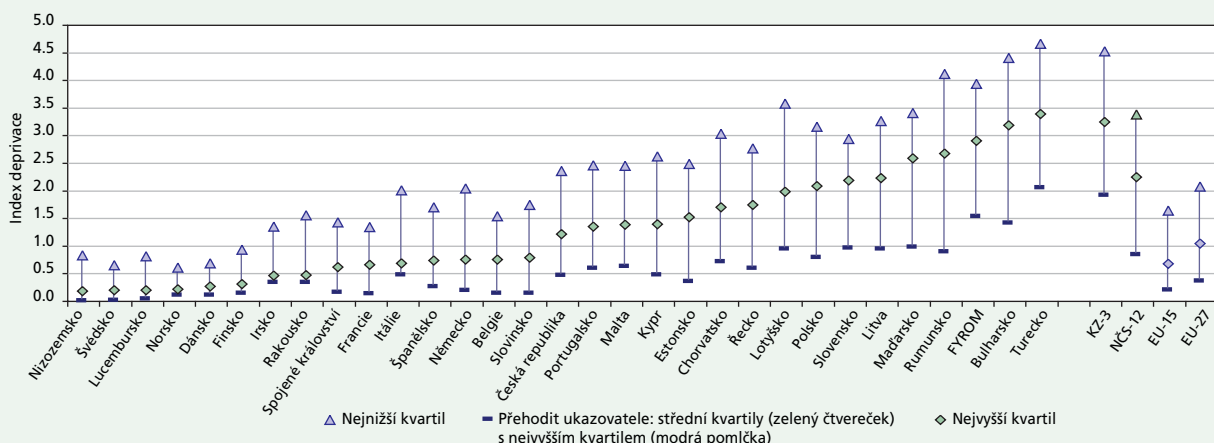
Rodina

Výsledky druhého EQLS zdůrazňují míru zapojení rodiny do péče o děti a starší osoby a dále skutečnost, že rodina pro většinu lidí zůstává prvním místem, kam se obracejí s žádostí o pomoc v naléhavých případech. Toto zjištění dokazuje, že kvalita rodinných vztahů je nejdůležitějším prvkem kvality života.

Povinnosti v domácnosti nejsou muži a ženami sdíleny rovnoměrně; ženy s větší pravděpodobností uvádějí zapojení do každodenní péče o domácnost. Ženy tráví rovněž více času domácími povinnostmi. V zemích EU-27 stráví péčí o děti a jejich výchovou ženy celkem 33 hodin týdně a muži více než 18 hodin týdně, přičemž vařením a domácími pracemi ženy stráví 18 hodin týdně v porovnání s 10 hodinami, které stejnými aktivitami stráví muži.

Většina Evropanů stráví péčí o starší a invalidní příbuzné nebo účastí na dobrovolných a charitativních činnostech méně času než při výkonu domácích prací, přičemž do těchto činností se zapojují méně než jednou týdně. V zemích EU-27 v rámci

Obrázek 4: Střední hodnota indexu deprivace podle příjmového kvartilu, podle země

Poznámky: Index deprivace se pohybuje od nuly (nechybí žádná položka) do šesti (chybí všech šest položek).

¹ Přiměřené vytápění domova, každoroční dovolená, nový nábytek k nahrazení opotřebovaných kusů, masité jídlo každý druhý den, nové ošacení, prostředky k pohoštění hostů doma.

Tabulka 1: Každodenní péče a domácí práce, podle pohlaví a skupiny zemí (%)

	EU27		EU15		NČS-12		KZ-3	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Péče o děti a jejich výchova	25	35	24	34	27	39	10	45
Vaření a domácí práce	29	79	31	81	21	72	11	78
Péče o starší/invalidní příbuzné	4	9	3	9	5	8	4	8

Ot. 36: Jak často se zapojujete do některé z následujících činností mimo vaše placené zaměstnání? Číselné hodnoty označují procento osob, které uvádějí poskytování péče nebo výkon domácích povinností každý den.

skupiny respondentů, kteří se těmto aktivitám věnují, stráví péčí o starší a invalidní příbuzné muži průměrně 11 hodin týdně a ženy 15 hodin týdně, zatímco pokud jde o účast na dobrovolných a charitativních činnostech, jedná se o 7 hodin týdně u mužů a 6 hodin týdně u žen.

Evropané se pravidelně a často stýkají s ostatními členy rodiny a se svými přáteli. Polovina všech občanů v zemích EU-27, jejichž děti žijí mimo domácnost, se s jedním nebo s více dětmi setkávají alespoň každý den či obden.

Telefonické, e-mailové a poštovní kontakty se staly samozřejmostí u více než 75 % občanů, u nichž je uváděná četnost kontaktů s dětmi alespoň každý týden a u téměř poloviny dotázaných alespoň každý den nebo obden.

Celkem vzato lidé uvádějí vysokou úroveň spokojenosti se svým rodinným životem a menší míru spokojenosti se svým sociálním životem – ačkoliv obojí souvisí s jejich příjmem.

Rovnováha mezi pracovním a soukromým životem

Snaha umožnit občanům dosáhnout určité rovnováhy mezi rodinným životem, osobními závazky a pracovním životem se dostala do popředí debat o sociální politice.

Pokud má člověk zaměstnání, jeho spokojenost se životem se výrazně zvyšuje. Zjednodušeně řečeno, nezaměstnaní lidé obvykle uvádějí mnohem vyšší úroveň nespokojenosti a deprimovanosti než ti, kteří pracují. Práce vyplňuje značnou část lidského života, a proto kvalita práce konkrétní osoby má dopad na kvalitu jejího života. Dosažení souladu mezi pracovními povinnostmi, závazky vůči rodině a sociálním životem – jinými slovy dosažení udržitelné rovnováhy mezi

pracovním a soukromým životem – jednoznačně vede ke zlepšení spokojenosti Evropanů s jejich životem.

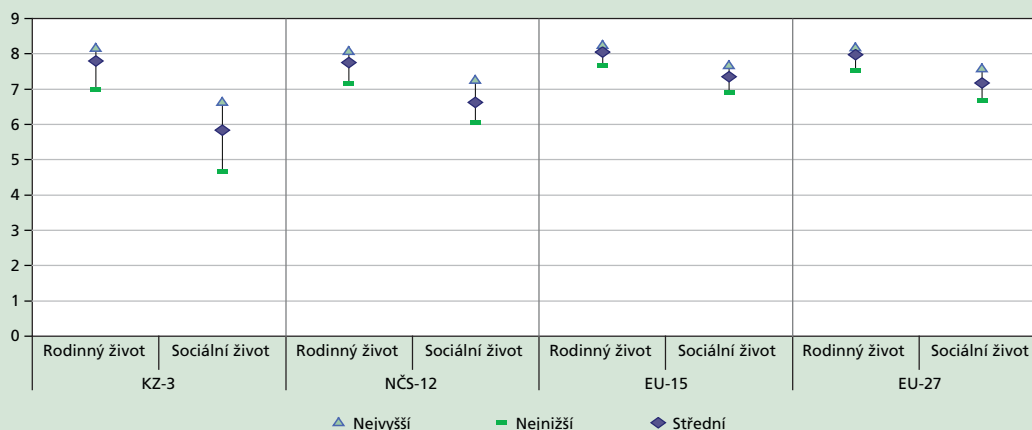
Téměř polovina (48 %) občanů v placeném zaměstnání v zemích EU-27 tvrdí, že alespoň několikrát za měsíc se cítí v důsledku své práce příliš unaveni na výkon domácích prací, přičemž téměř čtvrtina (22 %) uvádí, že jsou příliš unaveni několikrát za týden.

Podobný, ale menší podíl pracujících uvádí, že mají potíže s plněním rodinných povinností kvůli objemu času trávenému v práci: 29 % udává, že k této situaci dochází alespoň několikrát za měsíc, a 11 % respondentů se dostává do těchto potíží několikrát týdně. Mezi muži a ženami nebyly v tomto ohledu shledány žádné obecné rozdíly, a to částečně z toho důvodu, že potíže s rovnováhou mezi pracovním a soukromým životem se jednoznačně vztahují k počtu odpracovaných hodin.

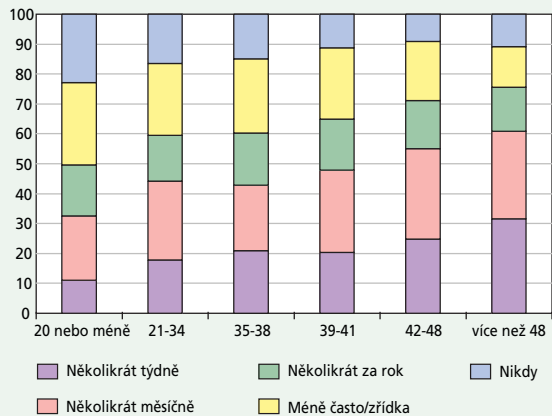
Pokud jde o Evropu jako celek, problémy s rovnováhou mezi pracovním a osobním životem se objevují nejčastěji v jihovýchodní Evropě.

- V Chorvatsku a Řecku něco přes 70 % pracujících občanů uvádí, že jsou kvůli zaměstnání přinejmenším několikrát za měsíc příliš unaveni, aby vykonávali domácí práce, a v zemích KZ-3 – Chorvatsku, Turecku a FYROM – má potíže s plněním rodinných povinností o něco více než polovina pracujících občanů, protože jim práce zabírá mnoho jejich času.
- Negativní dopady práce na soukromý život jsou v nejmenší míře rozšířené v Belgii, Itálii, Německu, Nizozemsku a Norsku, kde méně než 40 % dotázaných uvádí, že jsou alespoň několikrát měsíčně příliš unaveni na to, aby mohli vykonávat práce v domácnosti.

Obrázek 5: Průměrná spokojenost s rodinným a sociálním životem, podle příjmového kvartilu

Obrázek 6: Míra, v jaké jsou občané příliš unaveni na to, aby mohli vykonávat domácí práce, podle počtu hodin v zaměstnání (%)

Ot. 11. Jak často se jste se ocitl(a) v průběhu posledního roku v následující situaci? (1. Několikrát týdně, 2. Několikrát měsíčně, 3. Několikrát ročně, 4. Méně často/zřídka, 5. Nikdy, 6. Nevím); Přišel(a) jsem domů z práce příliš unavený(á) na to, abych mohl(a) vykonat potřebné domácí práce.

Ot. 6. Kolik hodin týdně běžně pracujete/jste běžně pracovali (ve svém hlavním zaměstnání), včetně placených i neplacených přesčasů?

Odpovědi „Nevím“ jsou vyloučeny z této analýzy.

- Ve Finsku, Francii a Švédsku má kvůli času strávenému v práci alespoň několikrát měsíčně potíže s plněním rodinných povinností 20 % pracujících.

Vzhledem k situaci v zaměstnání a úpravě pracovní doby mužů a žen se zdá, že v mnoha zemích muži a zejména ženy přizpůsobují profesní rozhodnutí své osobní situaci (např. volba práce na plný či částečný úvazek). Lidé pracující více placených hodin uvádějí více problémů s rovnováhou mezi pracovním a osobním životem. Více než čtvrtina pracujících v EU cítí, že tráví v práci příliš mnoho času, přičemž se jedná častěji o muže než o ženy.

Zdraví a zdravotní péče

Zdraví je pro Evropany důležité: 81 % obyvatel EU uvedlo, že dobrý zdravotní stav je „velmi důležitý“ pro jejich kvalitu života. Nicméně v průměru pouze 21 % lidí pokládá své zdraví za „velmi dobré“, zatímco 46 % je hodnotí jako „dobré“, 25 % jako „dostačující“ a 8 % jako „špatné nebo velmi špatné“. Své zdraví hodnotí jako „špatné nebo velmi špatné“ více lidí v zemích KZ-3 a NČS-12 než v zemích EU-15: ve všech zemích NČS-12 a KZ-3 uvádí špatný zdravotní stav více žen než mužů; v zemích EU-15 však nebyl v tomto ohledu zaznamenán zásadní rozdíl.

Není překvapením, že uvedení špatného zdravotního stavu souvisí s rostoucím věkem: v zemích EU-27 uvádí špatné zdraví méně než 2 % respondentů ve věku mezi 18 a 34 lety v porovnání s 18 % osob ve věku 65 let a více. Nicméně situace u starších osob v zemích NČS-12 je ještě horší: špatné zdraví uvádí 34 % respondentů v porovnání s 15 % ze stejné skupiny v zemích EU-15.

Ve všech zemích uvádějí častěji špatný zdravotní stav chudší lidé: špatné zdraví uvádí v průměru 14 % respondentů v nejnižším příjmovém kvartilu, zatímco v nejvyšším kvartilu jsou to 4 % osob. V některých zemích – Bulharsku, Chorvatsku, Maďarsku, Lotyšsku a Portugalsku – však špatným zdravím trpí až 30 % nebo více osob s příjmem ve spodním kvartilu. Pokud jde o špatný zdravotní stav a invaliditu, sociální nerovnosti ve společnosti přetrvávají a jsou pronikavé.

Duševní zdraví

Duševní zdraví je klíčovým aspektem životní pohody a kvality života. Při uvážení celkového duševního zdraví (na základě zkráceného indexu Světové zdravotnické organizace) byly zjištěny výrazné rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. Nejvyšší hodnoty ukazatele dobrého duševního zdraví jsou zaznamenány v zemích EU-15 a Norsku, přičemž respondenti v Norsku dosáhli v průměru nejvyššího skóre (70). Turecko se pohybuje na samotném konci seznamu se skóre 47 bodů, následované Maltou, Rumunskem, FYROM a Lotyšskem (všechny země dosáhly skóre v rozmezí 53 – 55). Toto pořadí však neodráží nutně situaci země ve smyslu celkového zdraví: jak Kypr, tak i Malta jsou níže, než by se čekalo, zatímco Maďarsko se v ukazateli duševního zdraví obecně umísťuje výše.

Nicméně v jiných ohledech jsou vzorce pro duševní zdraví a celkové zdraví podobné: starší lidé mívají horší duševní zdraví, lidé s vyššími příjmy vykazují obvykle lepší duševní zdraví – nejzřetelněji je to patrné v zemích KZ-3 a NČS-12 – a muži mívají relativně lepší duševní zdraví než ženy.

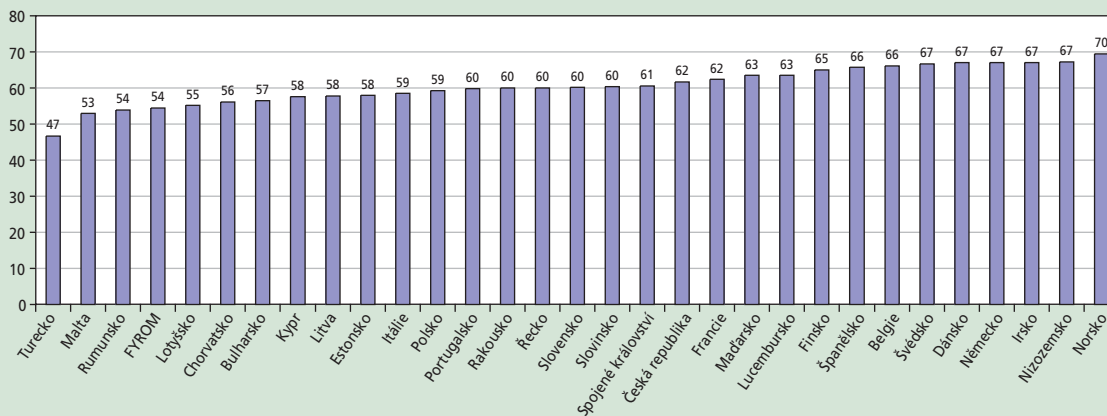
Služby zdravotní péče

Otázky týkající se přístupu ke službám zdravotní péče a kvality zdravotní péče jsou velmi důležité pro sociální ochranu. Výrazný počet Evropanů uvádí obtíže v přístupnosti zdravotních služeb. Například více než 25 % respondentů má pocit, že jsou příliš vzdáleni od svého lékaře nebo nemocnice, více než 38 % osob má zkušenost s prodlevou při sjednávání návštěvy u lékaře a více než 27 % má těžkosti s výdaji spojenými s návštěvou lékaře.

Lidé s nižšími příjmy mají větší potíže s přístupem ke službám než bohatší lidé a tento rozdíl je více znatelný v zemích KZ-3 a NČS-12. Pro 31 % respondentů v nejnižším kvartilu příjmu v zemích EU-15 představují náklady na návštěvu lékaře potíže, přičemž u osob v nejvyšším příjmovém kvartilu je to pro 17 % osob. Pokud jde o země NČS-12, náklady na návštěvu lékaře způsobují potíže 43 % respondentů v nejnižším kvartilu a 29 % respondentů v nejvyšším kvartilu příjmů, zatímco u zemí KZ-3 jsou odpovídající hodnoty 48 % pro osoby v nejnižším příjmovém kvartilu a 22 % pro osoby v nejvyšším příjmovém kvartilu.

Souhrnně mají lidé v zemích EU-15 sklon hodnotit služby zdravotní péče jako kvalitnější než lidé z ostatních evropských zemí. V rámci skupiny zemí EU-15 jsou obecně zdravotní služby hodnoceny méně pozitivně ve středomořských zemích (vyjma Španělska) a Irsku. Ve většině zemí lidé hodnotí péči o děti jako kvalitnější než péči o starší osoby.

Obrázek 7: Střední hodnota indexu duševní zdraví, podle země (%)

Index duševního zdraví: ot. 46.1 – ot. 46.5. Prosím uveďte u každého z následujících pěti tvrzení, které se nejvíce blíží tomu, jak jste se cítil(a) v průběhu posledních dvou týdnů - Cítil(a) jsem se příjemně a v dobré náladě; Cítil(a) jsem se klidný(á) a uvolněný(á); Cítil(a) jsem se aktivní a energický(á); Probouzel(a) jsem se čerstvý(á) a odpočatý(á); Můj denní život byl naplněn věcmi, které mě zajímají (po celou dobu, většinu času, více než polovinu času, méně než polovinu času, občas, nikdy); celkový výsledek pro všechna tvrzení (0–5), násobeno 4 k dosažení 100 procent.

Bydlení, životní prostředí a kvalita společnosti

Vlastnictví domova

Způsoby vlastnictví domova se napříč Evropou podstatně liší. V zemích ze skupiny NČS jsou přibližně tři čtvrtiny respondentů majiteli svého domova, aniž by byl jejich dům či byt zatížen hypotékou (v Rumunsku, Bulharsku a Litvě až více než 80 %). V zemích EU-15 v průměru 40 % osob vlastní svůj domov v plné míře, přičemž nejvyšší procentní hodnoty vykazuje Itálie a Řecko. Soukromý pronájem je méně obvyklý v zemích NČS-12, kde pouze přibližně 5 % respondentů využívá možnosti pronájmu ve srovnání s průměrně 19 % v zemích EU-15. Sociální bydlení je nejrozvinutější v Rakousku, Německu, Lotyšsku, Nizozemsku a Polsku, kde více než 15 % lidí žije v sociálních nebo obecních bytech. Byt nájemníkem je obvyklejší v městských oblastech a dle očekávání je nájem častěji využíván mladými lidmi.

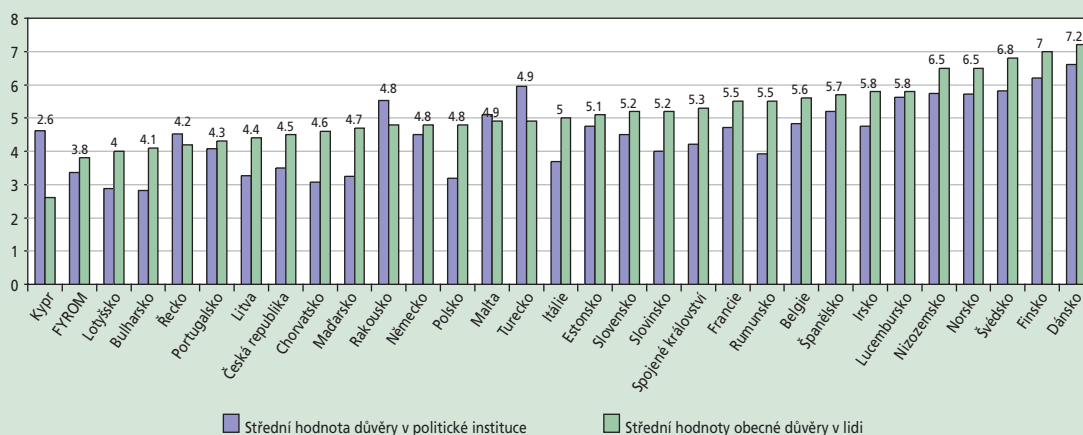
Kvalita bydlení

Celková kvalita bydlení je lepší v zemích EU-15 než v NČS-12 nebo kandidátských zemích: pouze 9 % lidí ve Finsku čelí aspoň dvěma ze šesti klíčových problémů se svým bydlením ve srovnání se 42 % respondentů v Rumunsku². Není překvapením, že existuje souvislost mezi příjmem domácnosti a nepřiměřeným bydlením, která je patrnější v zemích NČS-12 a KZ-3 než v zemích EU-15. Vlhko a zatékání jsou problémem, se kterým se v zemích NČS-12 potýká 29 % osob v nejnižším příjmovém kvartilu oproti 8 % lidí v nejvyšším příjmovém kvartilu. V zemích EU-15 trpí vlhkem a zatékáním 18 % domácností v nejnižším kvartilu ve srovnání s 9 % nejbohatších domácností. V nejnižším příjmovém kvartilu v zemích NČS-12 postrádá 28 % respondentů koupelnu nebo sprchu.

Lokální životní prostředí

Existují výrazné rozdíly ve způsobu, jakým Evropané vnímají kvalitu svého lokálního životního prostředí. V Itálii bylo 83 % lidí nespokojeno se dvěma nebo více ze šesti klíčových aspektů životního prostředí³, v těsném závěsu s Bulharskem

Obrázek 8: Důvěra v lidi a důvěra v politické instituce, podle země (%)

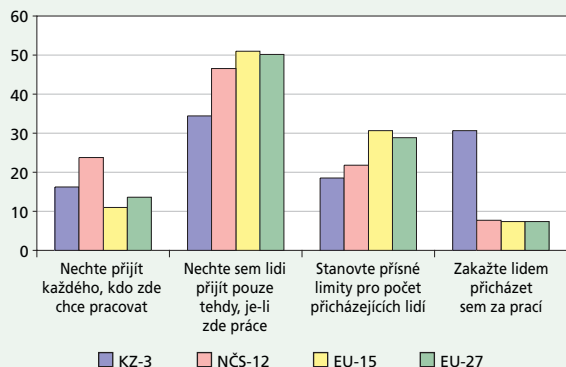
Otázka 23: Obecně řečeno, řekl(a) byste, že většinu lidí lze důvěřovat, nebo že při jednání s lidmi musí být člověk vždy maximálně opatrný? Prosím uveďte hodnotu na stupnici od 1 do 10, kde 1 znamená, že při jednání s lidmi musí být člověk vždy maximálně opatrný, a 10 znamená, že se většinu lidí dá důvěřovat.

Otázka 27.1: Prosím uveďte, do jaké míry Vy osobně důvěřujete každé z následujících institucí při použití stupnice od 1 do 10, kde [1] znamená, že „nedůvěřujete instituci vůbec“, a [10] znamená, že jí „důvěřujete úplně“. (NÁRODNÍ) parlament, vláda, politické strany.

² Šest možných problémů: nedostatečný prostor, trouchnivění oken, dveří nebo podlah, vlhkost nebo zatékání ve zdech nebo střeše, chybějící vnitřní splachovací toaleta, chybějící koupelna nebo sprcha, žádné místo pro posezení venku.

³ Hluk, znečištění vzduchu, nedostatečný přístup k zeleni, kvalita vody z vodovodu, zločin/násilí, odpady nebo smetí na ulicích.

Obrázek 9: Postoj k přistěhovalcům, podle uskupení zemí (%)

Otázka 26: Co si myslíte o lidech přicházejících z jiných zemí, aby zde žili? Které z následujících kroků by měla podle Vašeho názoru vláda podniknout?

(82 %), Polskem (79 %) a FYROM (77 %). U respondentů z NČS-12 lze s větší pravděpodobností očekávat četné stížnosti týkající se jejich životního prostředí, zatímco v severských zemích a v Rakousku, Německu a Nizozemsku jsou nejméně nespokojení.

Kvalita společnosti

Důvěra v ostatní lidi a instituce

V dotazech na hodnocení úrovně důvěry v jiné lidi na stupnici od 1 do 10 vyjadřují nejvyšší úroveň důvěry respondenti v severských zemích a v Nizozemsku (přiřazují hodnoty mezi 6,5 a 7,2). Lidé žijící na Kypru vyjadřují nejnižší stupeň důvěry (pouze 2,6), následováni respondenty z FYROM (3,8).

Nezaměstnaní lidé méně důvěřují ostatním, stejně jako osoby patřící do jiných zranitelných skupin, jako jsou například osoby se špatným zdravotním nebo rodiče samoživitelé. Svou roli sehrává také věk, avšak nikoliv ve stejné míře ve všech zemích. Zatímco v zemích EU-15 a KZ-3 přestávají nejdůvěřivější skupinu lidé nad 65 let věku, v zemích NČS-12 jsou nejdůvěřivější respondenti ve věku 18 až 34 let, což může být

odrazem různého dopadu ekonomické transformace na různé generace.

Úroveň důvěry, kterou lidé cítí k jiným, nezrcadlí vždy důvěru, kterou mají k veřejným institucím, jako jsou například parlament, vláda a politické strany. Lidé ve východoevropských zemích ve skupině NČS-12 a v Itálii a Portugalsku věří svým politickým institucím nejméně. Občané v severských zemích a v Turecku mají ve své instituce největší důvěru.

Napětí mezi sociálními skupinami

Respondenti byli požádáni, aby ohodnotili stupeň napětí mezi různými skupinami ve svých zemích. Napětí mezi bohatými a chudými uvádějí respondenti ze zemí KZ-3 a NČS-12 jako nejběžnější podobu sociálního napětí (což může být odrazem větší nerovnosti příjmů v důsledku přechodu na tržní hospodářství v těchto zemích). Naopak občané v zemích EU-15 s větším znepokojením vnímají napětí mezi různými rasami nebo etnickými skupinami, což může být odrazem větší míry imigrace do těchto zemí v minulých dekádách.

Metodologie

Shromažďování dat pro druhý průzkum kvality života v Evropě probíhalo koncem roku 2007 ve 27 členských státech EU, třech kandidátských zemích (v Chorvatsku, Bývalé jugoslávské republice Makedonii a Turecku) a v Norsku. Průměry jsou k dispozici pro čtyři křížová seskupení zemí: 27 současných členských států (EU-27), 15 zemí, které se staly členy EU před rokem 2004 (EU-15), 12 zemí, které se staly členy v roce 2004 a 2007 (NČS-12) a tři současné kandidátské země (KZ-3).

Všechny průměry jsou vážené podle obyvatelstva. To znamená, že průměr za seskupení zemí (EU-15/NČS-12/KZ-3) plně odráží velikost obyvatelstva každé země. Proto tedy Polsko a Rumunsko dominují křížovým seskupením průměrů za země NČS-12 a Turecko zase za země KZ-3. Z tohoto důvodu by čtenář měl mít na zřeteli, že specifický průměr křížového seskupení není nutně odrazem situace ve většině zemí v dotyčné skupině, neboť průměr reprezentuje velmi rozdílnou velikost populace dotyčných zemí.

Další informace

Teresa Renehan, informační styčná úřednice:
ter@eurofound.europa.eu

Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek
(European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions)

Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Ireland

Telefon: (+353 1) 204 31 00

E-mail: postmaster@eurofound.europa.eu

Úřad pro úřední tisky

Publications.europa.eu